

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ПРОГРАМА
ДЛЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ В АСПІРАНТУРУ
зі спеціальності 10.02.01 – українська мова

Програма обговорена і схвалена на засіданні кафедри
сучасної української мови 24 лютого 2017 р., протокол № 7

*Завідувач кафедри сучасної
української мови*

проф. Кульбабська О. В.

Програма обговорена і схвалена на засіданні кафедри
історії та культури української мови 28 лютого 2017 р., протокол № 13

*Завідувач кафедри історії та
культури української мови*

проф. Скаб М. С.

Програма затверджена Вченою радою
філологічного факультету 6 березня 2017 р., протокол № 6

*Голова Вченої ради
філологічного факультету*

проф. Бунчук Б.І.

Чернівці – 2017

Вступ

1. Основні етапи розвитку української мови від найдавніших часів до наших днів.
2. Походження української мови. Поняття „нова українська літературна мова”, „сучасна українська мова”. Назви „Україна”, „український” (погляди, проблеми). Діалектна база старої і нової літературної мови.
3. Нова редакція (1990 р.) українського правопису. Нове в українському правописі.
4. Історія „державності” української мови. Закон „Про мови” в Україні та його реалізація.
5. Нормалізація української літературної мови в 20-90-х рр. ХХст.
6. Найвизначніші досягнення української літературної мови у галузі лексичного і правописного унормування у п.п. ХІХ- поч.ХХ ст.
7. Проблеми культури мовлення на сучасному етапі розвитку суспільства.
8. Історичний зв'язок української мови з іншими слов'янськими і неслов'янськими мовами на різних етапах розвитку.
9. Основні тенденції розвитку української мови на сучасному етапі.
10. Особливості розвитку і функціонування української мови на Буковині.
11. Старослов'янська мова в історії української культури і церкви.
12. Основні джерела вивчення історії української мови.
13. Основні розділи науки про мову (загальна структура, функціонально-семантична характеристика).
14. Принципи українського правопису.
15. Класифікація говорів української мови.
16. Взаємозв'язок сучасної української мови з іншими науковими дисциплінами.
17. Основні методи дослідження сучасного мовознавства.
18. Історія функціонування стилів української мови.

Лексика і фразеологія

19. Слова однозначні і багатозначні. Пряме й переносне значення слів. Типи переносних значень слів.
20. Омоніми. Типи омонімів та їх походження.
21. Синоніми. Основні типи синонімів, їх походження.
22. Антоніми. Загальнономовні та контекстуальні антоніми, їх морфологічне вираження та стилістичне використання.
23. Склад української лексики з погляду її походження.
24. Склад української мови із стилістичного погляду.
25. Основні типи фразеологічних одиниць у сучасній українській мові. Джерела фразеології.

26. Українська лексикографія. Характеристика найважливіших словників української мови.
27. Лексеми, стилістично марковані (терміни, професіоналізми, діалектизми, канцеляризми).
28. Основні поняття ономастики.

Фонетика і фонологія. Орфоепія

29. Система фонем сучасної української літературної мови.
30. Класифікація голосних звуків та їх артикуляційна характеристика.
31. Голосні фонем та їх звукова реалізація (варіанти).
32. Класифікація і характеристика приголосних української мови.
33. Асиміляція й дисиміляція в групах приголосних української мови.
34. Поняття орфоепії. Основні орфоепічні норми української мови.
35. Чергування *o* та *e* з *i*. Історичне пояснення виникнення цього чергування.
36. Чергування *o* та *e* з нулем звука.
37. Чергування приголосних в українській мові. Перше, друге і третє перехідне пом'якшення.
38. Чергування приголосних при словотворенні.
39. Основні історичні звукові зміни, зумовлені дією закону відкритого складу.

Морфеміка. Словотвір

40. Морфемна будова слова. Способи словотворення в українській мові.
41. Поняття про словотвірні синоніми та варіанти.
42. Іншомовні слова в словотвірчій системі української мови.
43. Поняття про твірну й похідну основи.
44. Наслідки міжмовних контактів у словотвірчій системі української мови.

Морфологія

45. Морфологія, її об'єкт і завдання. Морфологія як учення про граматичні класи слів.
46. Проблема класифікації слів. Поділ слів на частини мови в сучасному мовознавстві.
47. Іменник, значення і граматичні ознаки. Власні і загальні назви. Спільні та відмінні граматичні значення.
48. Лексико-граматичні категорії іменника.
49. Рід іменників. Вираження значення роду в іменниках.
50. Число іменників. Залишки двоїни. Однинні і множинні іменники. Категорія збірності в українській мові.
51. Поділ іменників на відміни. Формування сучасних відмін іменників. Поняття про словозміну.

52. Прикметник як частина мови.
53. Розряди прикметників. Поняття про кількість розрядів прикметників. Проміжні розряди прикметників.
54. Категорія присвійності в українській мові.
55. Ступінь порівняння як лексико-граматична форма. Способи творення вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників.
56. Тверда і м'яка групи прикметників. Прикметники типу „білолиций”.
57. Правопис прикметників.
58. Числівник як частина мови. Обсяг поняття. Поділ числівників за значенням і будовою.
59. Правопис числівників та відмінювання.
60. Займенник. Місце займенника у системі частин мови. їх смислова та граматична співвідносність з іншими частинами мови.
61. Розряди займенників. Особливості поділу займенників на розряди.
62. Категорія особи в українській мові.
63. Дієслово як частина мови. Основні вияви дієслова та специфіка їх значення, граматичних ознак, синтаксичних функцій і структурних особливостей.
64. Інфінітив, його значення. Ознаки, синтаксичні функції.
65. Граматична категорія способу дієслова. Дійсний, умовний та наказовий способи дієслів. їх специфіка у вираженні відношення дії до дійсності з погляду мовця.
66. Часи дієслів. Специфіка граматичної категорії часу дієслова. Утворення часових форм дієслова.
67. Безособові дієслова.
68. Словозміна дієслів. Дієслівні парадигми.
69. Прислівник як частина мови. Значення, граматичні ознаки та синтаксичні функції прислівників.
70. Розряди атрибутивних прислівників. Обставинні та означальні прислівники, їх структурна та функціональна відмінність.
71. Службові слова, їх місце в системі частин мови. Спільні риси і специфічні особливості службових частин мови.

Синтаксис

72. Вчення про предмет синтаксису в мовознавчих працях.
73. Речення і словосполучення як окремі синтаксичні одиниці.
74. Визначення і класифікація типів простих речень.
75. Речення і висловлення. Речення і фраза.
76. Граматична будова речення.
77. Семантична будова речення.
78. Комунікативна будова речення.

79. Прості двоскладні (дієслівні, субстантивні, ад'єктивні, партиципні) речення.
80. Поняття про парадигму простого речення.
81. Проблема односкладних речень у мовознавстві.
82. До питання парадигматики односкладного речення.
83. Поняття про комунікати як еквіваленти речення.
84. Поняття про просте ускладнене речення.
85. Поняття про складне речення. Типи класифікацій складних речень.
86. Поняття про парадигму складного речення.
87. Лінгвістика тексту. Надфразна єдність (складне синтаксичне ціле) як одиниця синтаксису.